

MUSIQIY-RITMIK HARAKATLAR FAOLIYATIDA MUSIQA VA HARAKAT UYG'UNLIGI

E'zozxon Qobilova, Qo'qon davlat pedagogika instituti dotsenti

Annotatsiya: Ushbu maqolada o'quvchilarning har tomonlama musiqiy rivojida musiqiy-ritmik harakatlar boshqa faoliyat turlari kabi muhim ahamiyatga ega ekanligi. Ularda musiqiylik, ijodiylik qobiliyatlari rivojlanadi, jamoa bo'lib harakat qilish malakalari shakllandi. Musiqaga mos harakat bajarishning tarbiyaviy ahamiyati - ritm hissi faollashadi, Musiqiy materialning o'zlashtirishi chuqurlashadi. Harakatlar bajarish musiqiy obraz rivojini kuzatishga yordam berishi va bu tanaing sog'ligi uchun muhim ekanligi borasida so'z yuritilgan.

Kalit so'zlar: ritmika, raqs, harakat, uyg'unlik, ritm, marsh, o'yin, ta'lim, tarbiya, muhit, o'rganish, madaniyat, ma'naviyat, go'zallik, nafasat.

HARMONY OF MUSIC AND MOVEMENT IN THE ACTIVITY OF MUSICAL AND RHYTHMIC MOVEMENTS.

Associate Professor E'zozxon Qobilova, Kokand State Pedagogical Institute

Abstract: In this article, musical-rhythmic movements are as important as other types of activities in the all-round musical development of students. They develop musical and creative abilities, and the skills of working as a team are formed. The educational value of performing movements to music - the sense of rhythm is activated, the mastery of musical material deepens. It is said that performing movements helps to monitor the development of the musical image and that this is important for the health of the body.

Key words: rhythm, dance, movement, harmony, rhythm, march, game, education, upbringing, environment, learning, culture, spirituality, beauty, sophistication.

ГАРМОНИЯ МУЗЫКИ И ДВИЖЕНИЯ В МУЗЫКАЛЬНО-РИТМИЧЕСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДВИЖЕНИЙ

Доцент Эъзозхон Кобилова, Кокандского государственного педагогического института

Аннотация: В данной статье музыкально-ритмические движения имеют такое же важное значение, как и другие виды деятельности, в всестороннем музыкальном развитии учащихся. У них развиваются музыкальные и творческие способности, формируются навыки работы в команде. Воспитательное значение выполнения движений под музыку – активизируется чувство ритма, углубляется усвоение музыкального материала. Говорят, что выполнение движений помогает следить за развитием музыкального образа и что это важно для здоровья организма.

Ключевые слова: *ритм, танец, движение, гармония, ритм, марш, игра, обучение, воспитание, окружающая среда, обучение, культура, духовность, красота, изысканность.*

Kirish

Ma'lumki musiqiy tarbiyani amalga oshirishda bolalarni nafaqat musiqiy asarni ijro etishga, balki musiqani emosional va ruhan idrok etishni o'rgatish kerak. Asosan, bolalar musiqani qo'shiq kuylash jarayonida eshitadilar, qo'idaga ko'ra, o'qituvchi qo'shiq o'rtgatishtan avval, bolalarga uni o'zi ijro etib beradi. O'quvchilarning musiqani eshitish va idrok etishlari uchun bu juda kamlik qiladi. Buning uchun avvalo o'qituvchi o'quvchilarni o'zlari kuylaydigan qo'shiqlaridan murakkabrok kuy va qo'shiqlarni tinglashga o'rgatishi kerak. Shuning uchun ham o'qituvchining o'zi yuqori darajada musiqani ijro eta olishi va qo'shiq kuylay olishi talab etiladi. Afsuski, hozirgi paytda hamma o'qituvchilar ham bunday malakaga ega emaslar. "O'quvchilarning har tomonlama musiqiy rivojida musiqiy-ritmik harakatlar boshqa faoliyat turlari kabi muhim ahamiyatga ega"¹. Ularda musiqiylik, ijodiylik qobiliyatlari rivojlanadi, jamoa bo'lib harakat qilish malakalari shakllandi. Musiqaga mos harakat bajarishning tarbiyaviy ahamiyati – ritm hissi faollashadi, musiqiy materialning o'zlashtirishi chuqurlashadi. Harakatlar bajarish musiqiy obraz rivojini kuzatishga yordam beradi. Musiqani diqqat bilan tinglab o'z hissiyotlarini harakatlarda ifodalash imkoniyati o'quvchining o'z harakatlarini nazorat qilish qobiliyatiga ta'sir etadi.

Musiqiy-ritmik harakatlar jamoaviy faoliyatlardan biri hisoblanadi. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida yurish, yugurish va sakrashda harakat koordinasiyalari juda yaxshi. Musiqa sadolari ostida o'zlari maroq bilan qarsak chaladilar, oyoqlari bilan harakat qiladilar, turli buyumlar, xususan, koptok, tayoqchalar, lentalar, sun'iy gullar, oddiy musiqa asboblari bilan ifodali harakatlar bajaradilar. Musiqa va harakat uyg'unligini his qilish o'quvchilarga o'zgacha zavq bag'ishlaydi. Bu sifat esa - bolalar musiqiy-ritmik harakat faoliyatida musiqiy ijrochilik qobiliyatlarini rivojlantirishning asosiy mexanizmlaridab biri hisoblanadi.

¹ E.Saitova, N. Abrayqulova "Xoreografiya va raqs sanhati asoslari" Toshkent. Navro'z. 2015 y.

Vaqtning chegaralanganligi va maxsus xonaning yo'qligi sababli musiqa darslarida harakatlarni bajarish o'rinsizdir, balki ular ayrim raqs elementlarini o'tirgan yoki turgan holda bajaradilar.

Musiqiy-ritmik harakatlar ham boshqa faoliyat turlari kabi o'quvchilarda har tomonlama musiqiy qobiliyatlarini rivojlantiradi. Unda:

- Musiqa hissi rivojlanadi;
- ijodiy qobiliyatlarni oshadi;
- jamoa bo'lib harakat bajarish malakalari shakllandi.

Musiqa ostida harakatlar bajarish bolalarda ritm hissini faollashtiradi. Bu esa darsning musiqiy materialini yanada chuqurroq o'zlashtirishga yordam berishi tarbiyaviy ahamiyatga egadir. Harakatlar yordamida o'quvchilar asarning harakter xususiyatlarini ko'rsata oladilar. Musiqiy-ritmik harakat – faoliyat asosida musiqiy materialni moterplastik qayta ishlashdir. U musiqaning emosional ta'sirini kuchaytiradi. Bularning hammasini musiqa, uning harakteri, kayfiyati bilan harakatning uyg'unlashtiruvchi ko'nikma va malakalarni singdirilishi oqibatida yuz beradi va maqsadga erishiladi. Ritmik harakatlar yordamida musiqa shakllari, musiqiy rivojlanish qonuniyatlari haqidagi taassurotlar mustahkamlanadi. Harakat harakteri va yo'nalishini o'zgartirish orqaligina erishish mumkin. “Musiqiy pyesalar, qo'shiqlarni sahnalashtirish ifodali harakatlar orqali nafaqat musiqiy-eshituv taassurotlari rivojlanadi, balki ijrochilik qobiliyatlari, badiiy didlari shakllandi”². Agarda ularga mustaqil harakat o'ylab topish vazifasi yuklatilsa, ular musiqaning obraziga, harakteriga mos o'zlari harakat o'ylab topadilar va bajaradilar. Odatda sahnalashtiruvchi raqslarga dasturli musiqa tanlab olinadi, chunki uning mazmuni va harakatlarning ketma-ketligi ayon bo'ladi. O'quvchilar o'qituvchi bilan birgalikda mos harakatlarni topadilar. Bajarish vaqtida o'qituvchi bolalarga yordam beradi, yangi harakatlarni to'g'ri va ifodali bajarish kerakligini tushuntiradi, ko'rsatib beradi. Harakatlarni o'rgatish jarayonida kirish so'zi, tushuntirish, she'riy matndan foydalaniladi. Harakatlarning yorqin taqqoslanishi o'quvchilarni ushbu harakatlarni to'g'ri va ifodali bajarishlariga yordam beradi. Musiqa ostida harakatlarni

² N.Abraykulova “Raqs”. Toshkent. “TURON-IQBOL” 2018 y.

takomillashtirish paytida texnik vositalardan keng foydalanish tavsiya etiladi. Bu esa o'quvchilarni o'ziga tanish bo'lgan kuylarni yangicha yangrashi bilan tanishishlari, o'qituvchiga esa harakatlarni aniq bajarishini ta'minlash imkonini beradi.

Adabiyotlar

Harakatlarni o'rgatish jarayoni uning ritmi va badiyatining o'ziga xos jihatlarini har tomonlama tahlil etish, ulardagi nozik tuyg'ular xususiyatlarniga hamda o'ziga xosliklari bilan bog'liq tadqiqotlarning amalga oshirilishida ko'pgina olimlari barakali mehnat qilishgan. Bu borada N. Abraqulova "Xoreografiya va raqs sanhati asoslari", N. Abraqulova "Raqs", E. Bakirovna, Q. "Theoretical And Methodological Basis Of Overcoming Contradictions In Modern Musical And Educational Practice", D. Jamoliddinova "Bo'lajak musiqa talimi o'qituvchilarining kasbiy-pedagogik ijodkorligini rivojlantirishning o'ziga xos xususiyatlari, Y. Konorova Ritmika asarlaridan foydalanildi.

Tadqiqot metodologiyasi

Musiqa darslari pedagogikaning didaktik nazariyasi va tamoyillari asosida tuzildi. Mazkur tamoyillar dars mazmuni, metodlari va darsning tuzilishidagi asosiy talablari hamda uning yo'nalishlarini asosida belgilandi. Pedagogning rahbarlik roli asosida o'quvchilarni onglik va faollik tamoyillari ishning asosiy metodologiyasini tashkil etadi.

Tahlil va natijalar

Musiqa va harakat uyg'unligi insonning ma'naviy va jismoniy rivojini o'zaro bog'laydi va barkamollikka yo'naltiradi deb aytish mumkin. Musiqa va harakatning o'zaro bog'liqligi masalalari ko'p marotaba psixologiya, pedagogika, fiziologiya, musiqashunoslikda ko'rib chiqilgan³. Organizmning umumiy funksional faoliyatiga musiqaning ijobiy ta'sirini I. Sechenov, B. Teplovlar isbotlab berishgan. Musiqiy-ritmik tarbiya tizimini rivojlantirish masalalari bilan N. Aleksandrova, M. Rumer, E. Konorova, N. Vetlugina, M. Palavandishvili kabilar shug'ullanib kelganlar. Shu o'rinda XX asrning boshlarida ko'p mamlakatlarda shveysariyalik musiqachi, pedagog E. Dal'kroz tomonidan asos solingan ritmik tarbiya tizimining keng

³.KonorovaY. Ritmika. Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaaijodiyuyi. -T. 2006.

tarqalganini aytish jo'iz. E. Jak Dal'kroz metodi – maxsus tanlab olingan mashqlar asosida bolalarda musiqiy eshituv, xotira, diqqat, ritm tuyg'usi, plastik ifodali harakatlarni rivojlantirishga asoslangan. Badiiy gimnastika asoschisi E.Jak-Dalkroz o'zining mashhur asarida eng dolzarb savollarga javob beradi: "...ritm inson tanasi va ruhini qanday shakllantiradi, jismoniy va psixologik komplekslarni yo'q qiladi, o'zining kuchli tomonlarini ro'yobga chiqarishga va topishga yordam beradi, ijod orqali hayot quvonchi ortadi"⁴. Musiqiy-ritmik harakat faoliyati o'zaro bog'langan uch yo'nalishni o'z ichiga oladi:

Birinchisi Musiqiy rivojlantirishni ta'minlaydi, ya'ni musiqiy eshituvni o'stirish, harakatni musiqaga moslash ko'nikmalarini shakllantirish, musiqiy bilimlarning o'zlashtirishi, musiqiy eshituvni rivojlantirishni ta'minlaydi, harakatni musiqaga buysundira olish malakasini shakllantiradi, musiqiy bilimlarni o'zlashtirishga yordam beradi.

Ikkinchi yo'nalish to'g'ri harakat ko'nikmalarini hosil qiladi: yurish (marshona, shaxdam, tetik, xotirjam, sportcha, tantanavor, keskin prujina yurish va hokazo); qadam tashlash (baland, oyoq uchida, keng, yumshoq, prujinali, xorovodli va hokazo); sakrashlar (yengil, harakatchang); aylanishlar; qo'l harakatlari (mayin, ohista, harakatchang); chapaklar (sekin, qattiq, past, baland, qo'l siltab, bir-biriga yaqin ushlab turib, sirg'aluvchi «likopchalar», kaftlarni yaqin tutgan holda sirpanma harakatlar); raqs elementlari (o'zbek xalq raqslaridan «oyna», «arqon», «elka uchirish», «koptokni yuqoriga ot», chapak va yon tomonga qo'l harakati, ball, pol'ka, golop, val'sga o'xshash raqs elementlari va hokazo.); oyoq uchida aylanish, prujinali qadam bilan sakrashning uyg'unligi; qo'l harakatlari (mayin, keskin); turli holatlarda turish va o'zgartirish; buyumlar bilan harakat bajarish (koptok, lentalar, bayroqchalar bilan) ni o'z ichiga oladi.

Uchinchi yo'nalish o'quvchilarda tana harakatlarini boshqarish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan; aniq va tez to'xtash, harakatni o'zgartirish va hokazo). Yuqorida ko'rsatib o'tilgan yo'nalishlarni e'tiborga olgan holda o'qituvchi darsga

⁴ E.Jak-Dalkroz. Ritm.Nashr qilingan yili1913yil 156 bet

tayyorgarlik ko'rayotganida tanlayotgan asari mavzu jihatdan, harakatlanish malakasi dars mavzusiga mos bo'lishi, aniq musiqiy-eshituv taasurotlarni, musiqiy bilimlarni chuqurlashtiradigan va mustahkamlaydigan, ijrochilik malakalarini rivojlantiruvchi bo'lishi zarur. Dars boshida va o'rta qismida qanday harakatlarni qo'llash maqsadga muvofiq bo'lishi ham alohida ahamiyat kasb etadi. "Bolalar tomonidan harakatning sifatli va aniq bajarilishi musiqiy obrazning tushunishlari hamda o'qituvchining asarni ifodali ijrosiga bog'liqdir"⁵. O'qituvchi dars materialini yoddan bilishi kerak. Harakat paytida u o'quvchilarni kuzatishi, ko'rishi va xatolarini tuzatishi zarur. O'quvchi barcha harakatlarni avval o'zi ko'rsatib berishi zarur, ayniqsa boshlang'ich sinflarga. Chunki, birgina tushuntirish bilangina kerakli natijaga erishib bo'lmaydi. Harakatlarni ko'rsatish musiqaga bo'lgan emosional javob qaytarishni kuchaytiradi. Darsga tayyorgarlik ko'rishda o'qituvchi musiqiy materialni dars mavzusiga mos holda tanlaydi. Mavzu harakat ko'nikmalari aniq musiqiy eshitish vositasidagi tasavvurini (masalan, tambr yoki registr va hokazo) va musiqiy bilimlarni chuqurlashtirish va mustahkamlashga qaratilgan bo'lishi lozim. O'quvchilar tomonidan bajariladigan harakatlar sifati tinglangan musiqiy asarning idroki darajasi hamda o'qituvchining ifodali ijrosiga bog'liq.

Harakatlarni tushuntirishda yorqin taqqoslashlar o'quvchilarga harakatlarni to'g'ri va ifodali bajarishga yordam beradi. Masalan, "Mening jajji toychoq'im" so'zlari bolalarga tez, engil, harakatchang, baland qadam tashlash va sakrama harakatlarining ifodaviyligini anglashda yordam beradi. Bu esa M.Otajonovning «Toychoq» pyesasi mazmunini, undagi musiqiy obrazning rivojlanishi xususiyatlari, asarning shaklini his etish va ongli tushunish imkonini beradi. Musiqaga harakatlar bajarishda o'qituvning texnik vositalaridan keng foydalanish lozim. Bu o'quvchilarni ularga tanish bo'lgan asarni yangi talqinda, jaranglashda ko'rsatib berish, o'qituvchiga o'quvchilar bajarayotgan harakatlarning sifatini kuzatish, lozim bo'lgan joylarda o'zgartirishlar kiritishga imkon yaratadi.

⁵ E.Jak-Dalkroz. Ritm.Nashr qilingan yili1913yil 157-bet

Musiqiy-ritmik harakatlar bolalarning badiiy tajribasiga aylanishi, badiiy rivojlanishini boyitishi uchun o'quvchilarni bu faoliyatga tayyorlash, eng avvalo, harakat malakalari haqida tasavvurga ega qilish lozim. O'quvchilar xonada musiqa ostida qadam tashlash, engil yugurish, har tomonga tarqalish kabi boshlang'ich malakalarini egallaydilar⁶. Musiqiy signal – belgilarga (harakatni boshlash, o'zgartirish va hokazo) javoban harakatlanishni o'rganadilar. Masalan, barabanning jaranglashi o'rinlardan turib saflanishga signal bo'lsa, D. Nazarovning «Yurish marshi» ko'yining boshlanishi qadam tashlab turgan joyda harakatlanishga, kuyga uchburchakning jo'rliqi qo'shilgan joyda esa sakrashga o'tishni ko'rsatishi lozim. Musiqiy-ritmik harakatlar bolalarni badiiy jihatdan boyitilishi uchun bolalarni shu faoliyatga tayyorlash kerak. Shuning uchun o'quvchilar avval harakatlanish malakalari haqida taassurot olishlari zarur. Ular xonada musiqa ostida marsh yurishni, engil yugurishni, shartli musiqiy signallarga buysunishni o'rganadilar.

O'quvchilar aniq mo'ljal uchun berilgan mashqlarni o'zlashtirganlaridan so'ng, darsga maxsus vazifalar kiritiladi. Musiqiy obrazning harakter xususiyatlarini harakatlarda ko'rsata olish, bajara olish malakalarini shakllantirishga qaratilgan bo'ladi. Masalan: marshning turli harakterida turlicha harakatlanishni o'rganadilar: sportdagi marshda – tetik, o'yinchoqlar marshida – engil, oyoq uchida; harbiy marshda – baland qadam bilan va hokazo. Bunda S.Abramovanning «Marsh» kuyidan foydalanish mumkin. O'qituvchi harakat uchun mashqlar va sinfga kirish uchun nafaqat marshlardan, balki tetik, tantanovor kayfiyatdagi asarlarni ishlatishi mumkin. O'zbek xalq kuyi «Qari navo» ostida sinfga kirib kelish mumkin. Eng oddiy raqs harakat elementlari bu – qarsak va oyoq tupillatishdir. Ularning yordamida o'quvchilar o'z taassurotlarini mustahkamlaydilar. Harakatlarda ritmik suratni o'zlashtirishga katta e'tibor berish kerak. O'quvchilarning diqqatini to'xtamlarga, bir tekis harakatning o'zgarishiga, marsh musiqasining punktir ritmga qaratish kerak. Buni masalan, «Kim yuryapti?» degan o'yin yordamida o'rgatish mumkin. Bu erda

⁶ Bakirovna, Q. E. "Theoretical And Methodological Basis Of Overcoming Contradictions In Modern Musical And Educational Practice." *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching* 1.1 (2021): 117-120.

bolalar bir necha guruhga bo'linadilar: birinchi guruh «Turnalar» musiqasiga yura-yura bir oyoqda to'xtaydi; ikkinchi guruh-poezd musiqasi ostida harakat-yurish tezligi oshadi va sekin-astalik bilan to'xtaydi; uchinchi guruh – “Qurbaqalar” musiqasi ostida sakrab yurishadi. Shunday o'yinlarni qo'llasak, bolalarda ritm hissi faollashadi, musiqani yanada chuqurroq tinglash malakasi oshadi.

Harakatlar yordamida bir qancha musiqiy taassurotlarni shakllantirish mumkin, xususan, ikki, uch hissali o'lchovda. 2/4 ulchamidagi musiqaga joyda turib oyoq uchida ko'tariladilar va tushadilar. 3/4 ulchamidagi musiqaga esa, “birinchi” hissaga tushadilar, “uchinchi” hissaga ko'tariladi. Bolalar bu harakatlarni o'zlariga tanish bo'lgan musiqa sadolari ostida bajaradilar (pol'ka va val's). Bolalar «Musiqiy badan tarbiya» yoki «o'z raqsingni bilib ol» o'yini orqali o'ynashlari mumkin. Har bir guruh o'z raqsiga mos ritmda harakat bajaradilar. O'qituvchi esa musiqaga mos, ritmik va karakterini aniq ifoda eta olgan guruhni aniqlaydi va rag'batlantiradi. Musiqiy ritmik faoliyatda nafaqat milliylikni rivojlantirish, balki harakatning madaniyligini, bolalarning badiiy didini rivojlantirish ham nazarda tutiladi⁷. O'qituvchi musiqiy materialni tanlayotganida qaysi tayyor asarni olish mumkinligini va qaysilarini badihago'ylikka berish kerakligini aniqlashi kerak. Bolalarning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishda ularning tashabbuskorlarini qo'llab-quvvatlash zarur, o'z raqsiga o'ylab topgan harakatlarni asar karakteriga mos va unga xos xususiyatlari mujassam bo'lishi kerak. Boshlang'ich sinflarda musiqiy-ritmik faoliyat quyidagicha maqsadga muvofiq rejalashtiriladi. Birinchi sinfda o'qituvchining faoliyati bolalardagi maktabgacha muassasadagi tajribalarini yanada faollashtirish, shuningdek harakatlarni o'zlashtirishga qaratilgan bo'lishi kerak:

- a) raqs elementlari
- b) jismoniy tarbiya elementlari.

Bu yoshdagi o'quvchilar harakatlarni o'zlari o'ylab topadilar. Keyin esa o'qituvchi harakatlarning ifodali bajarilishiga e'tibor qaratadi, chunki bolalar harakatlarni musiqa bilan aloqasini tushunishlari, ularga tanish bo'lgan musiqiy o'yinlardagi harakatlarni qo'llay olish malakasini shakllantirishga yordam beradi.

⁷ E.Saitova, N. Abrayqulova “Xoreografiya va raqs sanhati asoslari” Toshkent. Navro'z. 2015 y.

Bolalar musiqaning harakter va ifoda vositalarining o'zgarishini aniq sezishlari kerak. Musiqiy nutq elementlari, ifoda vositalari haqidagi taassurotlar ijodiy vazifalarda mustahkamlanadi._

Ishni solfedjio darslarida xilma-xil tezlikda va ko'lamdagi dirijyorlik ishoralari – harakatlarini kiritishdan boshlab, bosqichma-bosqich turfa harakatlarni – qarsakni, qadamni, yugurishni, sakrashni va hokazolarni qo'lladi hamda ularni musiqiy ritmlar bilan boshqara boshladi⁸. Buni qarangki, bu xil mashg'ulotlar nafaqat me'yor tuyg'usining rivojiga, balki talabalar kayfiyatiga va salomatligiga ham ijobiy ta'sir etarkan, qolaversa bir qator jismoniy va ruhiy kamchiliklarni tuzatish ustida ham muvaffaqiyatli ishlash imkonini berarkan. Bundan tashqari, xilma-xil musiqiy parchalarning ritmlariga xatti-harakatni bo'ysindirish orqali, Jak-Dalkroz harakatni hayajonli tarzda aks ettirish, unga mazmunli shakl-shamoyil berish, jamoaviy ritmga oid ko'rinishlarni tashkil etish borasidagi yangi imkoniyatga erishish yo'llarini topdi. Jak-Dalkroz o'z tizimini rivojlantirish va mukammallashtirish davomida bu ishga turli kasb vakillari – pedagoglar, musiqachilar, shifokorlar, keyinroq esa teatr xodimlari va musavvirlarni ham jalb etdi. “Bizning mashg'ulotlarimiz san'atga bo'lgan umumiy tayyorgarliklardan iborat”, - degandi Jak-Dalkroz va bu so'zlari bilan ritmga oid tarbiyaning mohiyatini to'g'ri ifodalab bergan edi⁹. Musiqa va harakat ritmik mashg'ulotlarning asosiy vositasini tashkil etadi. Turli yo'nalishlardagi mavzularni ritmik harakatlarda aks ettirish – bu harakatning asosiy uslubini hamda meyor tuyg'usini rivojlantiruvchi va takomillashtiruvchi yagona yo'ldir.

Xulosa

Xulosa o'rnida shuni aytish jo'lzki, musiqa madaniyati darslarida raqs va musiqali harakatlarga alohida e'tibor berishimiz kerak. Bu faoliyat turi o'quvchilarni musiqiy qobiliyatlari, xususan, ritm-usul tuyg'usi va asar badiiyatini ifodalash, ijrochilik malakalarini rivojlantirish bilan birga ularning jismoniy rivojlanishlari uchun ham muhimdir. Buyuk qomusiy olim Abu Ali ibn Sino aytganidek - tebranish jismni chiniqtirsa, musiqa esa ruhiyatni tarbiyalaydi. Shu bo'ls, musiqa o'qituvchisi

⁸ E.Jak-Dalkroz “Ritm”1913yil 158- bet.

⁹ KonorovaY. Ritmika. Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaaijodiyuyi. -T. 2006.

boshqa faoliyat turlari bilan bir qatorda, raqs san'atimizning oddiy harakatlarini bilishi va darsda qo'llash usullarini puxta egallagan bo'lishi bugungi davr talabidir

Foydalanilgan adabiyotlar:

- 1.E.Saitova, N. Abraykulova "Xoreografiya va raqs sanhati asoslari" Toshkent. Navro'z. 2015 y.
- 2.N.Abraykulova "Raqs". Toshkent. "Turon-Iqbol" 2018 y.
- 3.Қобилова, Э. Б. "Формировать духовное мировоззрение подрастающего поколения через фольклора жанра." *Oriental Art and Culture* 3.1 (2022): 291-295.
- 4.Bakirovna, Q. E. "Theoretical And Methodological Basis Of Overcoming Contradictions In Modern Musical And Educational Practice." *Eurasian Journal of Learning and Academic Teaching* 1.1 (2021): 117-120.
- 5.Qobilova, Ezoz. "The place of folk songs in Isajan Sultan's stories." *American Journal Of Social Sciences And Humanity Research* 4.02 (2024): 44-49.
- 6.Qobilova, Ezozxon. "The significance of interdisciplinary connection in the formation of music literacy in children with hearing defect in music lessons." *Onomázein* 62 (2023): December (2023): 1382-1388.
- 7.Qobilova, E. B., et al. "Qadimiy musiqiy san'atning shakllanish jarayoni." *Science and innovation* 2.Special Issue 14 (2023): 560-565.
- 8.Jamoliddinova, D., et al. "Bo'lajak musiqa talimi o 'qituvchilarining kasbiy-pedagogik ijodkorligini rivojlantirishning o 'ziga xos xususiyatlari. E'zozxon Qobilova." 269.
- 9.KonorovaY. Ritmika. Cho'lpon nomidagi nashriyot-matbaaijodiyuyi. -T. 2006.
- 10.E.Jak-Dalkroz "Ritm" 1913yil 158- bet.